

Gói hột dưa bí mật

BÌNH-NGUYỄN LỘC

Ông nội buồn lắm: Hôm nay, ngày đầu năm, ông nội bói dưa, lại gặp trái dưa không vừa ý.

Ông nội không tin dị-doan, chỉ bói để cầu vui vậy thôi, nhưng bói xong, và không được quẻ tốt, ông nội nghe bà nội, mấy cô xàm-xì rằng ông nội „xúi-quẩy“, ông nội đâm lo.

Cái gì mình không tin, nhưng thiên-hạ tin và cứ nói mãi, nhứt là khi cái ấy trực-tiếp xảy đến cho mình, mình không làm sao mà thờ-o, thản-nhiên với nó được, như trước đó nữa.

Ngày đầu năm, người nào trong gia-đình cũng xẻ thử một trái dưa hấu, xem nó có thật đỏ lòng, mặt lòng dưa có xam-xám cát hay không? để đoán tương-lai tổng-quát của họ trong năm.

Đó là hôm cả nhà phải dưa đến ngấy ra, muốn ón tới cổ, vì nhà đông tám người mà phải ăn hết tám trái dưa bói đầu năm, trong vòng năm, sáu tiếng đồng-hồ thì sự ăn dưa biến thành cái khổ-dịch, chớ không còn là sự thích-khẩu nữa. Vâng, đúng là trong vòng năm, sáu tiếng đồng-hồ, vì tuy người ta xẻ dưa hấu từ bảy giờ sáng cho tới tối, người ta không ăn quà ngọt và mát lạnh được trong buổi sáng.

Thằng Hải nhìn ông nội lắc đầu khi ngọn dao yếm xắn thật ngon vào thân trái dưa, chìm sâu xuống gần tới mặt ván, trái dưa chẻ ra làm hai ở phía trên, cho thấy ruột dưa mang một màu hồng lợt, nó bật cười, hô lên để đùa chơi:

- Ủng-xinh rồi!

Ông nội nhấn mạnh tay xuống một cái là trái dưa rả ra làm hai, lật ngửa ra, dưa hai bán mặt mét chằng lên trời.

Ông nội gặp năm đại-hạn đây, vì ngoài cái màu lòn-lợt của ruột dưa, hột dưa lại to gần bằng ngón tay, và nhiều vô-số kể, có thể nói đùa rằng hột dưa có dung-tích nhiều hơn ruột.

Ông nội bỏ tất cả, đi ra ngoài trước, không buồn tiếp-tục xẻ hết trái dưa, chia nó ra từng miếng nhỏ.

Trái dưa bói đầu năm của ông nội rồi sẽ được vứt vào thùng rác, chớ dưa hấu năm nay dư, có thiếu đâu mà ăn của dờ!

Ông nội ngồi buồn cho tới bữa cơm trưa, mặc sức cho con cháu nô-đùa, cho khách.khứa hỏi thăm, ông nội rút lên gác, để bà nội tiếp khách.

Lúc ngồi lại bàn ăn, thấy hai đĩa dưa hấu rất đỏ, dùng làm món sà-lách (sà-lách không phải là tên một thứ rau cải kia, như người ta đã tưởng lầm mà bất-kỳ thực-vật nào để trộn với món ăn, đều gọi là sà-lách, hoặc hai ba món rau trộn lại cũng gọi là sà-lách), ông nội nói:

- Làm sà-lách bằng dưa ngon, uống lăm! Nhà nghèo họ dùng vỏ dưa, bỏ lớp xanh, bây có tiền thì ăn dưa dỏ là sang lăm rồi. Trái dưa tao chặt khi sáng đâu?
- Dạ, com bỏ trong thùng rác rồi, Ba à! Cô Út của Hải đáp như vậy.

Sự thật thì bà nội đã vớt trái dưa đó nhưng cô Út là người được ông nội cưng lăm, không bao giờ cô bị quở mắng nên cô tự-động xung-phong, gánh cái họa bị „bổ“ vào thân.

- Hoang-phí lăm, nhưng không hề gì, bởi mày làm sao mà biết được. Trưa nay, lấy ra, cạy tất cả hột dưa, phơi khô sơ-sơ rồi gói làm một gói, đưa tao.

Cả nhà ai cũng nín cười đến muốn tức ngực. Ông nội làm bộ, để người ta thấy rằng trái dưa đó vẫn có giá-trị, vẫn có công-dụng gì, tức là ông nội không hoàn-toàn xui-xẻo quanh năm nay chẳng?

Có mấy tiếng „Bời mày làm sao mà biết được“, có vẻ bí-mật ghê lăm. Biết cái gì? Mà hể biết được là có tội hoang-phí, còn không biết thì được ông nội khoan-hồng?

Ông nội mót hột dưa để trồng à? Ông già sanh tật lăm-cảm rồi đây! Ai lại lấy hột của một trái dưa dỏ tẻ để làm giống bao giờ!

Biết tánh ông nội, cô Út thi-hành đúng lệnh của ông. Ông nội không khó tánh lăm, nhưng lệnh của ông nội, cho đâu là lệnh vô-lý nhứt, lệnh ban ra chỉ vì lẽ gì đó thôi chớ ông nội cũng chẳng cần kết-quả của sự thi-hành cho lăm, hể lệnh ông ra mà không thi-hành thì phải biết! Ông nội phá nhà chớ không đùa đâu.

Hột dưa phơi sơ tới chiều là gói lại được. Ông nội các-ca các-cùm đem gói hột dưa vớt đi ấy để trên bàn thờ, giữa nhà, dưới một chon đèn đồng.

Rồi kể giờ phút đó, ông nội mới chịu ăn Tết thật-sự, nghĩa là tiếp khách và vui với gia-đình.

Trong mấy ngày Tết, ông nội vui lăm, và thường nói:

- Năm nay chắc tao hên, mới đầu năm mà đã tìm ra công việc làm ăn rồi.

Bà nội thì-thầm: „Ông nội bây nói như vậy cho đỡ mắc-cở vì trái dưa bói đầu năm ủng-xính. Cái vụ hột dưa trịnh-trọng cất trên bàn thờ ấy, cũng chỉ cho đỡ mắc-cở vậy thôi!“

Ra giêng, mới cúng khai-hạ xong, qua ngày mồng bảy là ông nội lo đi võ đất liền. Ông nội có mấy mẫu đất đất không dùng được vì là đất cát lại nằm trên gò cao, đang giữa mùa mưa kia mà không cày, cây còn không mọc được, hướng giờ là vào đầu tháng Giêng.

Vậy mà ông nội hăm-hở trồng dưa.

Vâng, cả nhà mới té ngựa ra là ông nội dùng mó hột dưa vớt đi để làm giống.

Bà nội lại nói: „Ông nội bây đã gần rồi, sanh tậ sớm lắm.“

- Sanh tậ là sao, bà nội ? Hải hỏi.
- Sanh tậ là tánh-tình đối khác đi, hay gắ-gồng, khó tánh lắm, hay làm chuyện tâm-ruồng, ai ngăn cũng không được hết.

Những ông làm ruộng, tria đậu, trồng mía trong làng đi ngang qua đó, thấy vậy nói :

- Miệt vườn, vùng Cầu Đúc họ làm kỹ-nghệ dưa, trồng gần như là quanh năm. Nhưng vì là kỹ-nghệ, họ có phương-tiện lớn, nên mùa nào họ cũng chở dưa lên Sài Gòn bán được hết.
- Ở đây, ta đợi ghe đi dưa tứ xứ tới mua, anh trồng trái mùa như vậy, họ không tới, địa-phương tiêu-thụ sao cho hết ?

Ông nội chỉ cười khà mà không cãi lại, cũng không giải-thích gì, khiến ai cũng đĩnh-ninh rằng ông nội đã lãng-trí rồi.

Nhiều người rất thạo thời-tiết mùa màng , nói :

- Năm nay trời mưa sớm đó, a anh. Anh trồng nửa chừng, mưa xuống một đám là nó “chạy” dây hết. Bằng như không chạy dây, dưa có trái, mắc mưa là thúi hết.

Dưa hầu rất sợ nước, và ưa đất cát khô. Vì thế mà Huê-kỳ mới trồng nhiều dưa hầu vì họ có nhiều sa-mạc, các đất ở bìa sa-mạc, trồng dưa hầu thì tuyệt. Thứ ấy mà mắc mưa một đám thì kể bỏ rồi.

Ông nội lại vẫn cười khà rồi làm thinh,

Ông nội trồng dưa được ba tháng mà trời chưa mưa đám nào hết.

Cái hên của ông nội là ở chỗ đó. Nhưng hên để làm gì ? Từ mười mấy năm nay, dưa Cầu Đúc bá-chiếm thị-trường Sài Gòn, nên dưa Trảng-Bàng và dưa Biên-Hòa, ngon hơn, lại không bán được. Đừng nói chi là ngày thường, đến Tết mà các ghe « đi » dưa họ cũng không buồn lên đây nữa, ông nội ăn sao cho hết mấy mẫu dưa !

Dân địa-phương à ? Họ nghèo lắm, không ăn đồ xa-xí. Ngày thường thì họ chỉ cần cơm cho no bụng họ mà thôi.

Dưa của ông nội đã chín, rẫy dưa lại ở xa nhà, vậy mà ông nội không buồn giữ dưa, đem như ngày.

Nhưng cũng không sao, vì một đứa bé trong làng lên gò ăn cắp dưa để đập ra ăn tại chỗ. Nó chỉ cặp có một miếng rồi bỏ cả, vì dưa dờ quá, lại quá nhiều hột. Nó về làng đồn ầm lên, thế là những đứa trẻ tinh-nghịch, hoặc tham-lam khác, không buồn bỏ công đi ăn cắp dưa của ông nội làm gì nữa.

Cả làng đều đê-quyết rằng ông nội điên, vì họ đi ngang qua đó, thấy dưa chín, có trái đã chín rục, vậy mà báo tin cho ông nội hay, ông nội không buồn đếm-xía tới.

Năm nay trời mưa sớm thật, đúng y lời tiên-tri của các ông già nhiều tuổi canh-tác, rất giàu kinh-nghịem về thời-tiết.

Chiều hôm ấy, sau một ngày nặng-nề oi-bức, trời đổ xuống đám mưa đầu mùa như cầm chũn mà trút.

Nhà nào nghĩ tới ông nội, đều mỉm cười mà nói với nhau:

- Thôi, tiêu-tùng đám dưa trên gò rồi.

Vậy mà sáng ra, ông nội vẫn tỉnh-bơ, lo đi sửa kiếng và săn-sóc vườn hoa.

Mãi cho tới ba hôm sau, ông nội mới huy-động người nhà và mượn thêm vài người công-nhặt nữa, tất cả đều võ-trang bằng thúng, để đi lên rẫy dưa.

Bà nội ngồi xía thuốc, lác đầu nói :

- Thiếu gì tật già, ổng lại mang cái tật trồng dưa xấu và hái dưa thúi thì khổ. Có lẽ cả làng này phải trốn đi vì mấy ngàn trái dưa thúi ổng sắp cho mang về xóm.

Thấy ông nội điều-động binh-mã đi chinh-phạt dưa thúi, cả làng đều cười, và họ đội xế chiều coi sự-thể ra thế nào ?

Tới chiều, cả đoàn về thật, nhưng lạ quá, thiên-hạ đình-ninh họ sẽ è-ạch khiêng những thúng dưa thúi nặng-nề, không dè người nào cũng chỉ đội trên đầu một cái thúng coi nhẹ hều như không có gì trong đó hết.

Họ đi thẳng xuống sông và người làng chạy theo coi, mới hay rằng đó là hột dưa.

Có người biết chuyện, chung-hưng mà rằng :

- Trời, vậy ông già ấy là tay thượng-trí rồi ! Ông không điên chút nào đâu, bà con ơi! Ông trồng dưa lấy hột để xuất-cảng qua Hương-Cảng và Đài-Bắc ấy, chớ không phải trồng dưa để ăn. Hèn chi mà ông chọn giống dưa hột nhiều hơn ruột.

Cái thượng-trí của ông là cứ để vậy cho dưa chín thúi, có mưa giúp tay vào thì càng dễ ăn hơn nữa. Lấy hột dưa trong những trái dưa thúi rục, thì quá dễ, bởi dưa chỉ còn toàn nước không mà thôi, khỏi mót từng hột nhỏ, cứ thọc tay vô là hốt được cả nắm hột dưa.

Những điều trên đây thấu tới tai bà nội, chớ bà nội không hề hay biết có cái nghề xuất-cảng hột dưa qua Hương-Cảng và Đài-Bắc.

Thế nên bà nội vội chuẩn-bị rổ để các chú phu đội các thúng hột dưa lên, có chỗ mà trút hột dưa qua cho nó ráo nước.

Bà nội hỏi ông nội :

- Tất cả được chừng bao nhiêu ông ?
- Lối hai trăm kí-lô.
- Ít quá, làm sao xuất-cảng được ?

Ông nội ngạc-nhiên, nhìn bà trừng-trừng. Ông nội vui tánh, cứ giữ bí-mật cho cả nhà và cả làng ngõ ông nội điên chơi cho vui.

Thấy bà nội mỉm cười, ông nội biết rằng cơ-mưu của mình đã bại-lộ, nên ông nội tiết-lộ :

- Thì mới thí-nghiệm lần đầu, đâu có dám trồng nhiều. Và lại mình không trực-tiếp xuất-cảng, chỉ bán cho Chệt dưới Chợ-Lớn thôi.

Rồi ông nội kê miệng vào tai bà mà rằng :

- Nhưng tôi tính đổi nghề đây.

Một lần nữa bà nội lại ngỡ ông hóa điên, ai lại vừa tìm xong một nghề, chưa kiếm được đồng nào đã toan bỏ tìm nghề khác.

Ông nội giải-thích :

- Nói chuyện Chệt trung-gian, tôi lại nhớ tới sự làm trung-gian của họ về một món khác, quý-giá hơn hột dưa nhiều.
- Gì đó ông ? Đậu hả ?
- Không, đậu giá có bao nhiêu đâu ! Tôi nghĩ tới trái ươi. Trái ươi mùa này thì nó rụng đầy rừng, nở tét-lét, đi lút chon khỏi mắt cá.
Người Trung-Hoa dùng trái ươi làm dược-phẩm, mà bà phải biết : hơn bảy trăm triệu người tiêu-thụ đấy nhé !
Nhưng đã trễ quá rồi, vì mưa đã làm nở trái ươi hết. Năm tới, tôi sẽ đặt khoán cho họ,
lượm ươi trước mùa mưa, và tôi sẽ xuất-cảng trực-tiếp.

Bà nội cười bằng cái miệng móm-xòm rồi nói :

- Bảy mươi rồi mà còn tính chuyện xuất-cảng.

Chú-thích của BBT :

Xúi-quẩy : xui-xẻo

Ứng-xỉnh : hư, xấu, dở

Vỡ đất : khai phá đất để trồng-trọt

"Chạy" dây : dưa bị mưa làm úng gốc, rồi chỗ úng sẽ chạy lan từ gốc tới ngọn làm dây dưa hư luôn.

Trái ươi : cũng gọi là trái lười-ươi, trái khô ngâm trong nước thì lớp vỏ mỏng nứt rạn để ruột trái nở bung lớn ra. Mùa hè ta hay ăn pha trộn với hột é (gọi chung là *hột é lười-ươi*), đó là một món giải khát rất được ưa thích vì cả hai thứ trái đều là dược-phẩm.